

Religiózní a mravoučná literatura ve 14. a 15. století

V tomto období působila v katalánských zemích na poli religiózní a mravoučné literatury řada autorů, kteří se sice vydali po spolehlivé cestě vytyčené Ramonem Llullem, ale myšlenkový rozměr tohoto velikána překonat nedokázali. Celá řada těchto autorů si získávala pozornost lidu mravoučnými ponaučeními, příslovími a různými příběhy o zázracích, které byly charakteristické naivitou a malou precizností. Nejvýznamnějšími autory religiózní literatury tohoto období jsou **Sant Vicent Ferrer**, **Francesc Eiximenis** a **Anselm Turmeda**.

Sant Vicent Ferrer (1350–1419)

Tento františkán se nejprve věnoval kázání v různých koutech Evropy a poté přesídlil do aragonského Caspu, kde se zúčastnil slavného „Compromís de Casp“, na kterém bylo rozhodnuto, že na aragonský trůn dosedne kastilská dynastie Trastámara.

Ferrer je vzácným příkladem lidového kazatele, jehož tvorbu nelze považovat za literaturu v pravém slova smyslu, neboť se vyznačovala přesně daným ideologickým záměrem. Jednalo se o kázání, která si navíc Ferrer předem ani nepsal, spíše improvizoval. Během jeho kázání však byl přítomen písař, který tato rovnou zapisoval. V některých případech byla jeho kázání překládána do latiny.

Francesc Eiximenis (mezi 1330 a 1335–1409)

Eiximenis byl znám svým obdivem městského života a velkou záští vůči venkovanům a jejich zvyklostem. Jeho tvorba je stále ještě poznamenána středověkým způsobem myšlení a je v podstatě scholastická. Rozsáhlá prezentace jeho myšlenek, která v některých případech mohla mít rozsah i několik stran, četbu ztěžovala a v mnoha případech byla již pro moderního čtenáře nadbytečná. Eiximenis tak završil významné období, pro které byl právě scholastický způsob myšlení charakteristický. Po něm vstoupila společnost do nové éry označované jako renesance.

Eiximenis nebyl co do myšlenek nijak geniálním ani originálním autorem, zato se však vyznačoval jistým literárním talentem. Jeho próza je srozumitelná a jasná, i když je místy poznamenána syntaktickou dislokací, která jí dodává na přímočarosti a citové zabarvenosti.

Mezi Eiximenisovy nejvýznamnější práce patří *Lo Chrestia*, kterou začal psát v roce 1381, ale kterou již nestihl dokončit. Eiximenis zamýšlel, že ji bude tvořit třináct svazků, přičemž mělo jít o jistý druh encyklopedického katechismu obsahujícího veškeré vědění. Z dvanácti dokončených knih se dochovaly jen čtyři, a to první, druhá, třetí a dvanáctá. Je velmi pravděpodobné, že ostatní vůbec nenapsal. Eiximenis se netajil tím, že je toto dílo věnováno převážně prostému lidu a navíc lidu katalánskému, což mu dodává poněkud nacionální rozměr.

Mezi jeho další díla patří *Llibre dels àngels* (1392) a *Llibre de les dones* (1396), který se však liší od misogynních satir ve stylu Boccacciova *Corbaccia*. Kniha vytýká ženám jejich zlozvyky a nabízí návod, jak se jich zbavit. Mezi mystická díla, která mají ve čtenáři probudit hlubokou zbožnost, patří dále *Vita Christi* (1397?).

Anselm Turmeda (pol.14. stol.–mezi 1430 a 1440)

Jako mladý vstoupil mezi františkány, studoval v Bologni a Paříži, ale na radu svého učitele se v roce 1385 rozhodl odjet do Tunisu a konvertovat k islámu. Stal se vrchním správcem celnic a intendantem sultánova paláce. Bylo učiněno mnoho pokusů na straně evropských panovníků, aby se navrátil zpět ke křesťanské víře, ale bez úspěchu. Turmeda je příkladem hluboké duchovní krize, se kterou se potýkala evropská společnost na sklonku středověku.

Z jeho děl stojí za zmínku *Disputa de l'ase contra frare Anselm* (1418), jeho nejvýznamnější počín a jediná próza, kterou napsal v katalánštině. Jde o alegorický rozhovor mezi autorem a oslem o svrchovanosti člověka nad zvířaty. Mezi jeho další díla patří *Llibre de bons amonestaments* (1398), což je Turmedovo nejznámější dílo poetické. Jde o imitaci jiné italské skladby ze 13. století. Kniha je souhrnem rýmovaných dobře míněných rad, které jsou kupodivu založeny na křesťanských principech. Z dalších děl lze zmínit *Cobles de la divisió del regne de Mallorca*, alegoricko-politickou báseň o osobitosti Mallorky, nebo také pojednání v arabštině nesoucí název *Tufha*, nebo-li „Traktát o popření přívrženců Kříže“.